

מראי מקומות לעיון בדף היומי

בית מדרש גבוה לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ו
מיסודה של עמותת "משולל עריכות"
רחוב שאגת אריה 17/25
קרית ספר 71919 מודיעין עילית
ארץ ישראל

גליון מספר 317

הוציח ע"י בנים הנה"ג
ה"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שליט"א לונדון
לע"נ הר"ר צבי בדר"ר מרדכי ורעיתו מרת רחל לאה בת הר"ר אברהם אלעזר ד"ל

מסכת בבא בתרא דף עה – דף פא

(א) גמ', לימים הפליגה ספינתו בים. ביאר הריטב"א, דנראה לו כן במראה החלום. ויש אומרים, שהעמיק בחכמה והשיג הענין.

(ז) גמ', שבע חופות. ביאר המהרש"א (חידושי אגדות), דאלו החופות הם בזכות מצות סוכה וכמבואר במדרשות. ומשום הכי זוכה לשבע חופות כנגד שבעת ימי החג. והבן יהודה כתב, דשבע חופות הם כנגד שבעה ספרים שבתורה, כדרשו מהקרא ד"חצבה עמודיה שבעה". ועוד, שהם כנגד השמים שהם שבעה רקיעים, והארץ שהיא שבע ארצות, שעל ידי עיסוק בתורה מקיימם.

(ח) גמ', שכל אחד ואחד נכוח מחופתו של חברו או לאותה בושה וכו'. העיר המהרש"א (חידושי אגדות), וכי כללא הוא דכל אחד ואחד נכווה מחופת חברו. ועוד, מהו כפל הלשון דנכוח מחופתו ואוי לאותה בושה. וביאר, דלכל צדיק וצדיק יש חלק שמושלם בו יותר מחבירו. והוא חופתו וממנה נכווה חברו. אמנם בושה ליכא, דהרי אף הוא מושלם בדבר שאין לחבירו. אבל לאותם שאינם ברי מעלה, אמרינן אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה.

(ט) גמ', שם. ביאר המסילת ישרים (פ"ד), דאין זה מחמת קנאה, דהא רק בחסרי הדעת תיפול קנאה, אלא מפני ראותו שחסר הוא מן השלימות, והיה יכול להשיג השלמות כפי שחבירו השיגה.

(י) גמ', אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה. ביאר, הבן יהודה, דבושה שהיא קטנה, היינו מן הצדיקים שלא היו בדורו. אבל כלימה שהיא גדולה מבושה, היינו מן הצדיקים שהיו בדורו ואף היו נחשבים פחות ממנו.

בס"ד, יז' חשוון התש"ע.

(א) גמ', עתיד גבריא ליעשות קניגיא עם לותין. ביאר הרשב"א בפירושו ההגדות, דליתין רומז על חיבור הנפש עם השכל, מלשון "ילוני אישי". וגבריא רומז על מידת הדין, וכדאמרינן בסוטה (יב:) "בא גבריא אל חבטן בקרקע". וביאר, דכל חיבורי העולם הזה יש להם זמן קצוב ועתידין להיחרב. ועלה אמרינן דעתידיה מידת הדין לבטל חיבור הנפש עם השכל. ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו, אינו יכול לו, משום דאף דלעניני העולם הזה יש קץ, מכל מקום אין כח יכול לבטל כח חבירו. והריטב"א כתב, דליתין הוא כינוי לשרו של אדום. והקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו עתיד להפילו, כדהבטיח ליעקב כששרה עם המלאך.

(ב) גמ', ומרתיה כל מימות שבעולם. ביאר המהרש"א (חידושי אגדות), דהאי מרתיה אינו מלשון חימום ורתיחה, אלא מלשון קצף וכדאמרינן לקמן (פט.) "ובלבד שלא ירתיה".

(ג) גמ', עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים. כתב הרמב"ם (פ"ח מתשובה ה"ד), דהאי סעודה משל היא לטובה המזומנת לצדיקים לעתיד לבא. והשיג עליו הראב"ד, דאם זוהי הסעודה, אין כאן כוס של ברכה. וכונתו, להמבואר בפסחים (ק"ט:), דלעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים, ולאחר שאוכלין ושותין נותנין לו לאברהם אבינו כוס של ברכה לברך וכו'. וכתב הכסף משנה, דסעודת הליתין דכתב הרמב"ם דהוי רק משל, היא לעולם הבא, דאין בו לא אכילה ולא שתיה וכמבואר בברכות (יז.). והאי סעודה דאמרינן בפסחים (ק"ט:), דיש בה כוס של ברכה, היינו לעולם התחיה.

(ד) גמ', ועושין בו סחורה. הקשה הר"ף (בעין יעקב), הא עולם הבא אין בו לא סחורה ולא משא ומתן. וביאר, דהאי סחורה דאמרינן, היינו דהצדיקים נוטלין ממזו שנסתייר ונתנין לעשירים שפירנסו אותם בעולם הזה. והמהר"ל (חידושי אגדות) ביאר, דכל צדיק וצדיק נוטל מבשר הליתין כפי חלקו שהושלם בו בעולם הזה, ובנותר עושה סחורה, דהיינו מחליף חלק בחלק עם חבריו כדי לזכות בשלמות אף בשאר החלקים. והעיון יעקב (בעין יעקב) כתב, דקאי אימות המשיח, שתהיה בו סחורה, ועולם כמנהגו נוהג. [ועיין בדברי הרמב"ם באות הקודמת].

דף עה ע"ב

(א) גמ', לא כירושלים של עולם הזה ירושלים של עולם הבא. העיר המהרש"א (חידושי אגדות), אמאי לא נקט בפשיטות לא כדרך שעולין לירושלים בעולם הזה עולין לעולם הבא. וביאר, דקאי אהא דאיתא להלן, דעתיד הקדוש ברוך הוא להגביה את ירושלים ג', פרסאות, והיינו, דירושלים של עולם הבא אינה ירושלים של עולם הזה, ומפני גובהה אין עולין לה אלא המזומנים לה.

(ב) גמ', שנאמר כל הנקרא בשמי. הקשה המהרש"א (חידושי אגדות), היכן מבואר בהאי קרא דקאי אצדיקים. וביאר, דהנקרא בשמי היינו אלו שהגיעו למדת הכבוד שאינו שייך לבני אדם כדכתיב "וכבודי לאחר לא אתן", ורק על ידי העסק בתורה זוכה לכבוד כדאמרינן באבות (פ"ו מ"ג) "אין כבוד אלא תורה", ועליהם אמר קרא "לכבודי בראתיו", והיינו לכבודו יתברך בעולם

(ה) גמ', זכה עושין לו סוכה. ביאר הר"ף (בעין יעקב), דלעתיד לבא שהקדוש ברוך הוא יוציא חמה מנרתיקה, יש שיזכו לסוכה, והיינו סכך ומחיצות כדי להגין עליהם מן החמה. ויש שיזכו רק לצל, והיינו סיכוך בלא מחיצות דאינו מגין כמו מחיצות. ויש שיזכו רק לסיכוך מועט, כענק או קמיע.

דף עו ע"א

הזה, ולא לכבוד עצמו.

(א) גמ', חסורי מחסרה והכי קתני ספינה נקנית במשיכה ואותיות במסירה. ביאר הרשב"ם בד"ה ואותיות, דבדוקא נקט מסירה, משום דמשיכה לא מהני אלא בדבר שגופו ממון. אבל כדי לגבות החוב, בעינן דווקא מסירה לידו של לוקח. והקשה הרשב"א, דאם כוונת הרשב"ם, דרק כשמוסר השטר מיד ליד קונה הלוקח את הראיה שבו, אמאי נקט לישנא דמסירה, הרי מסירה דעלמא לא הוי מיד ליד. ועוד, מה לי משיכה ומה לי מסירה, הא הראיה אינה נמשכת ואינה נמסרת. ובשם מורו כתב, דשטר אין דרכו במשיכה אלא בהגבהה, ו"מסירה" דנקט היינו הגבהה דשטר, דהא אין דרכו של שטר להיות בקרקע דליעבד ביה הגבהה ככל הגבהות. אמנם העיר, דאכתי תקשי אמאי בר' נתן נקטינן לישנא דאותיות במשיכה. ומשום הכי ביאר, דאי איתא דאותיות נמי נקנות במשיכה, לא מסתברא דקתני בהאי בבא ספינה ואותיות במשיכה, והתנא חיסרה. אבל אי תני לה בבבא בפני עצמה, שפיר איכא למימר דהתנא חיסרה.

(ב) תוס' ד"ה ר' נתן אומר, בתוה"ד, צריך לפרש בשק מלא שטרות שאין דרך להגביה. הקשה הריטב"א, דאף אם יהיה מלוגא דשטרי גדול, דאין דרכו בהגבהה, אכתי אינו כבד כל כך שלא יהיה דרכו במשיכה, ואמאי בעינן דווקא מסירה. [ולדברי הרשב"ם בד"ה ואותיות, נחא]. ומשום הכי כתב, דיש אומרים, דדוקא בדברים שגופן ממון בעינן שיקנהו כדרכו. אבל שטרות שאין גופן ממון ואין נקנה אלא הראיה שבהן, הכל מהני בהו. ובשם הר"ם כתב, דמסירה דאמרו בשטרות, היינו הגבהה. וקרי לה מסירה משום דהגבהתן היא על ידי מסירתן מיד ליד. אי נמי, דכיון דאינו מוסר אלא הראיה שבו, שפיר קרי ליה מסירה מלשון "מוסרה ואפסר דחוב".

(ג) גמ', שטר לספינה למה לי מטלטלי היא. ביאר הרשב"ם בד"ה מטלטלי, דכי משכה קנייא. והריטב"א הוסיף, דשטרא נמי לא מהניא בה, דהא מטלטלי היא ושטר לא מהני למטלטלין כיון דאי אפשר לסיימם כדרך שקרקע מסתיימת במצריה, ועבד מסתיימם בשמו. והרשב"א כתב, דלא מהני שטר במטלטלין, משום דלא אשכחן שטר בתורה אלא לענין קרקעות.

(ד) רשב"ם ד"ה ספינה במשיכה, בסוה"ד, ואתא ר' נתן דהוא תנא בתרא לטפויי דאפילו במשיכה כל שהוא נקנית כרב. העיר הרש"ש, דיש לפרש דתנא בתרא אתא לטפויי במשיכה, והיינו דתיעשה באופן יותר מועיל, וכדפירשו התוס' בד"ה אלא. והריטב"א כתב, דניחא לרשב"ם לאוקמיה לשמואל כתנא קמא, משום דהכי הלכתא.

(ה) גמ', עד שיכתוב וימסור. כתב הריטב"א, דאף דמלישנא דגמ' נראה דמהני כתיבה ואחר כך מסירה. מכל מקום לא מהני אלא אם ימסור ואחר כך יכתוב, דהא נתינת השיעבוד בלא מסירת השטר לאו מידי הוא, והכתיבה מהני רק להקנות הראיה שבשטר. ומאי דתני "עד שיכתוב וימסור" היינו לאפוקי מתנא קמא דאמר דסגי באמירה, ומשום הכי הקדימו רבנן לכתיבה, לומר דבעינן דווקא כתיבה.

(ו) תוס' ד"ה אי כרבי, בתוה"ד, אם כן אפילו לצור על פי צלוחיתו לא היה קונה. ביאר הקצות החושן (סימן סו סק"ח), דאף דלענין השיעבוד לכאורה אין קפידא בצורת הקנין, וכדכתב הרמב"ן (עיין באות הבאה). מכל מקום כל

(יג) גמ', שלשה נקראו על שמו של הקדוש ברוך הוא. ביאר המהרש"א (חידושי אגדות), דלא קאמר שנקראו בשמו של הקדוש ברוך הוא, אלא נקראו על שמו. והיינו, ששם הקדוש ברוך הוא ילוה לשמם. דלמשיח יקרא משיח ה', ולצדיקים יקראו צדיקים לה', והיינו משום דכל מעשיהם לשם שמים, וכן לירושלים יקראו עיר ה', משום דלעתיד לבא אין עולין לה אלא המזומנים לה לפי מעשיהן.

(יד) גמ', שם. ביאר המהר"ל (חידושי אגדות), דשלשה אלו הם הנבחרים והנבדלים מכלל הבריאה. דירושלים נבחרת ונבדלת משאר מקומות הארץ. והצדיקים נבחרים ונבדלים משאר הברואים אשר על הארץ. והמשיח נבחר ונבדל אף משאר הברואים העליונים.

(טו) גמ', ביקש הקדוש ברוך הוא לתת את ירושלים במדה. ביאר בשיטה מקובצת בשם הראב"ד, דקאי אלעתיד לבא. אי נמי, דקאי אבית שני, דרצה הקדוש ברוך הוא לתת את ירושלים במדה שלא יהיה מגרש חוץ לחומה, כדי שישבו כולם תוך החומה מפחד האויבים.

(טז) גמ', פרזות תשב ירושלים. ביאר העיון יעקב (בעין יעקב), דכיון דאין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין, בית ראשון ושני שניתנו במדה חרבו, אבל לעתיד לבא יעשה בלא מדה ולא יחרב.

(יז) גמ', אלף טפף גינאות. עיין ברשב"ם ד"ה אמר ריש לקיש, ובתוס' ד"ה טפף, מה שביארו. ובשיטה מקובצת בשם הראב"ד ביאר, דשמות מנעולים הם, ולכל מין ומין יש חילוק בשם מנעוליו. והריטב"א ביאר, דהם מלשון מגרשות ותחומים.

(יח) גמ', איתמר ספינה רב אמר כיון שמשך כל שהוא קנה וכו'. כתב הרא"ש (סימן ב), דיש מפרשים, דהא דנקט ספינה, היינו לרבותא דשמואל, דאף דיש טורח למשוך כולה, אפילו הכי כל שלא משך כולה, לא קנה. והוא הדין דפליגי בכל מטלטלין. אמנם הסיק, דדווקא לענין ספינה ובעלי חיים דעל ידי משיכה כל דהו אזלי מחמת עצמן, פליגי רב ושמואל. אבל בשאר מטלטלין, דלא אזלי מחמת עצמם אלא על ידי האדם המושכן, כולי עלמא מודו דסגי במשיכה כל דהו. והרשב"ם לקמן (פו): ד"ה והא פירות כתב, דאף רב דסבר גבי ספינה דסגי בכל שהוא, היינו דווקא בספינה דניידה כולה מחמת המים. אבל בשאר מטלטלין, אף רב מודה דבעינן שיעקרו כולן ממקומן.

(יט) גמ', רב אחי ואמרי לה רב אחא אומר עד שתהלך מלא קומתה. ביאר הרשב"ם בד"ה מלא קומתה, דהיינו עד שתעקור ארבע רגליה. וכתב בעליות דרבינו יונה, דהכי מוכח מדאמרינן בגמ', "דרב אמר לך דעד כאן לא קאמר רב אחא אלא בבעלי חיים דאף על גב דעקרה יד ורגל בדוכתה קיימא". ומשמע, דאילו עקרה ארבע רגליה, שפיר מהני. ואף לשמואל דאמר גבי ספינה דבעינן שתיעקרו כולה ממקומה, גבי בהמה סגי בעקירת ארבע רגליה.

(כ) רשב"ם ד"ה ואותיות, בסוה"ד, שימסור לו המוכר. העיר המהרש"א, דהא במשיכה עסקינן הכא ולא במסירה. ומשום הכי כתב, דיש להגיה "שימכור לו המוכר". ובנמוקי הגרי"ב כתב, דרשב"ם לקמן (עו). בד"ה ובשטר נמי כתב, דבעינן מסירה. והתם נמי יש להגיה דבריו. אלא כוונתו, דבעינן נמי מסירה מיד ליד עם המשיכה, וכדעת התוס' לקמן (עו). ד"ה ספינה.

למשוך כלים ברשות הרבים, אין משיכה קונה התם. נוכן נראה כוונת הרשב"ם בד"ה דאמרי תרוויהו דכתב, "סברות ניהו"ן].

(טו) גמ', והגבהה קונה בכל מקום. הקשה הרשב"א, הא אכתי לא נפיק מרשות המוכר, דהא אויר חצירו כחצירו דמי, ואמרינן בבבא מציעא (קב), דאף אויר שאין סופו לנוח חשיב רשותו. ותירץ, דכיון דאיכא דעת אחרת מקנה, ועקר מן החצר ממש, אף דאכתי הוי באויר החצר, מכל מקום לא חשיב ממש כחצר, וקונה. והסמ"ע (סימן קצו סק"ג) כתב, דבמה שמגביהו בידו מכניסו לרשותו, דכל מה שביד האדם, הרי הוא כמונח בביתו. וכן מבואר להדיא ברשב"ם לקמן (פו). ד"ה במשיכה.

(טז) גמ' מר סבר קפידא ומר סבר מראה מקום הוא לו. כתב הרמב"ן, דהאי "מראה מקום", לא שייכא לפלוגתא לקמן (קסה), משום דהכא בטעמא פליגי. דמר סבר דכיון דברשות הרבים לא מהני משיכה, לא שייך למימר דמראה לו מקום, ועל כרחך דכוונתו לעכבו שלא יקנה אלא במשיכה ובמקום הראוי למשיכה. ומר סבר, דאדרבה כיון דבהאי רשותא לא שייכא משיכה, על כרחך דאין כוונתו אלא לקנין, וכוונתו רק להראות לו מקום שיקנה איך שיחפוץ. ועיין בתוס' ד"ה ומר סבר.

(יז) גמ', צריך למיכתב ליה. כתב הרמב"ן, דלאו דווקא למיכתב, והוא הדין דסגי שיאמר לו הכי בפני עדים. אמנם הר"י מיגאש כתב, דכיון דהשטר הוא הקונה, בעי למיכתב ליה דווקא בשטר קני לך איהו וכל שיעבודיה, ולא סגי בעדים שיעידו דאמר ליה הכי, ואף אם אחר כן יכתבו בשטר דאמר הכי, לא מהני, משום דהוי רק שטר ראייה ולא מהני לקנין.

(יח) גמ', אמר ליה אין לצור ולצור. כתב הריטב"א, דפירשו הראשונים, דמאי דכפל ליה "לצור ולצור", היינו לאפוקי מדרב אשי. אמנם כתב, דהנכון הוא כדפירש הרשב"א, דרב אשי סבר, דהמוכר שטר הן מצד כוונתו והן מצד הלשון משמעותו קניית השיעבוד. ואמר ליה רב כהנא, דאדרבה "לצור ולצור", דהיינו, דהן מצד הלשון והן מצד הכוונה, הוי לקניית הנייר לצור על פי צלוחיתו.

(יט) רשב"ם ד"ה אמריתה לשמענתא, בתוה"ד, ורב אשי כרבי סבירא ליה. הקשה המשנה למלך (פ"ו ממכירה הי"א ד"ה גרסינן), מינא ליה לרשב"ם דרב אשי כרבי סבירא ליה, דלמא סבר כרבנן דבעינן כתיבה, אלא דסבר דסגי למיכתב "קני לך איהו", אבל לא בעינן למיכתב "וכל שיעבודיה". ועוד הקשה, מאי האי דקאמר רב אשי "וכי לצור על פי צלוחיתו הוא צריך", הא לרבנן דבעינן אף כתיבה, היכא דלא כתב, אין הכי נמי מהני רק לצור על פי צלוחיתו. וביאר, דהרשב"ם סבר, דטעם פלוגתייהו דרבי ורבנן הוא, דרבי סבר דעיקר השימוש בשטר הוא לענין השיעבוד שבו, וכי היכי דחוקה בבית מהני לקנות הדירה שבו, הוא הדין קנין בשטר, ומשום הכי סגי במסירה גרידא. [וכן מדויק מדברי הרשב"ם לעיל (עמוד א') ד"ה אותיות נקנות]. ורבנן סברי, דשפיר משכחת קנין אף בלא השיעבוד, דזימנין דמבעי ליה לצור על פי צלוחיתו, ומשום הכי במסירה גרידא מהני לקנות רק הנייר. וסבר רב אשי דרב פפא דאמר דבעינן למיכתב קני לך איהו וכל שיעבודיה, על כרחך סבר כרבנן, דהשטר עומד אף לנייר שבו, והיכא דלא כתב ליה קני לך איהו וכל שיעבודיה, אמרינן דכוונתו להקנות רק לנייר. ומשום הכי תמה, וכי

שלא קנה את עצם הנייר, אף את עצם השיעבוד לא קנה.

(ז) בא"ד, על כן נראה לר"י דעם המסירה דאותיות צריך משיכה. אמנם הרמב"ן כתב, דאף מסירה דשטרות הוי ככל מסירה דעלמא. והא דמהני מסירה באותיות אף דבשאר מטלטלין לא מהניא, משום דאין הראיה שבשטר נמשכת ונגבהת, אלא תקנת חכמים הוא דיקנה משעה דיש ביד הקונה הראיה על החוב.

(ח) בא"ד, וכן משמע בפרק מי שמת וכו'. אמנם התוס' לקמן (פו). ד"ה אבל דברים כתבו, דבההיא דפרק מי שמת, לאו דווקא נקטו משיכה, אלא כוונתם דלא הגביה.

(ט) בא"ד, לאפוקי מפיקר שטרותיו. הקשה בשו"ת מהר"ם לובלין (סימן כב), דתיפוק ליה דליכא כתיבה, ומה לי בהא דלא הוי מסירה מיד ליד. ותירץ, דהא דבעינן כתיבה היינו דווקא היכא דמכרן, דבלא כתיבה איכא למימר דנשאר למוכר זכות בעצם השטר. אבל במפיקר שנתרוקן כל זכותו, שפיר מהני אף בלא כתיבה. והקצות החושן (סימן סו סק"ט) כתב, דאף דבעינן כתיבה, מכל מקום לא בעינן שיבא הכתב ליד המקבל. ומשום הכי בהפקר סגי אף בלא כתיבה, משום דהפקר בדיבור הוי ככתיבה, וככותב קני לך איהו וכל שיעבודיה.

(י) תוס' ד"ה ספינה, אבל בסימטא דשייכא משיכה לא קניא מסירה שהיא קנין גרוע. והתוס' בקידושין (כה:): ד"ה בהמה גסה (השני) כתבו בשם ה"ר חיים כהן, דהסימטא רשות של יחיד היא וכל הקודם בה זוכה בה, וסתמא דמלתא דהמוכר קדם ללוקח בסימטא דהא הביא בהמתו להתם, וכיון דהמוכר קדם הרי זכה בה, ותו לא מהני מסירה ברשותו.

דף עו ע"ב

(יא) גמ', או עד שישכור את מקומו. ביאר הרשב"ם בד"ה עד שישכור, דחצרו של אדם קונה לו. והתוס' לעיל (עמוד א) ד"ה ספינה כתבו, דשכירות המקום, לא גרע ממשכיה. והריטב"א להלן (בד"ה ופרקינן אי דאמר וכו') כתב, דשכירות מקום אין לך משיכה גדולה מזו.

(יב) גמ', כאן ברשות הרבים כאן בסימטא. כתב הרשב"ם בד"ה לא קשיא, דאיירי ברקק מים שברשות הרבים. וכתב הנמוקי יוסף (לח: מדפי הרי"ף), דלא מהני לקנות במסירה אלא כדרך משיכתה, ולהכי בעינן רקק מים, משום דאין דרך למשוך ספינה אלא במים. אבל אי ליכא מים, אינה נקנית אלא בהגבהה. ובשולחן ערוך (סימן קצח ס"ג) כתב, דיש אומרים דאין ספינה נקנית במשיכה אלא כדרך משיכתה כגון שמונחת במים. וכתב הסמ"ע (סקי"ט), דמדברי הרשב"ם ד"ה לא קשיא משמע, דהוא הדין דבמסירה בעינן כדרך משיכתה. אמנם בניאור הגר"א (סקי"ח) כתב, דמשום משיכה נקט הכי, דאתי לאשמועינן דרק משום דהוי רשות הרבים לא קני, אבל בלאו הכי קני משום דאיכא מים.

(יג) תוס' ד"ה ואי ברשות הרבים, תימה לרשב"א וכו'. ובעלויות דרבינו יונה כתב, דבסימטא הרי יכול לשוכרה מבני המבוי.

(יד) גמ', והא אביי ורבא דאמרי תרוויהו. ביאר בעלויות דרבינו יונה, דמסתמא לא פליגי עלייהו, דהא מילתא דתליא בסברא הוא, דכיון שאין רשות לאדם

אשמעתא דרב פפא. וכתב **המהרש"א**, דאף אי נימא דרב אשי קאמר לה, איכא למימר דאף רב אשי סבר כרבנן דלא מהני מסירה, אלא דפליג ארב פפא בהא דהצריך קני לך איהו וכל שיעבודא, דסגי בקני לך איהו גרידא.

(ב) גמ', ומילי במילי לא מיקנין. קשה לדעת **הרשב"ם לעיל** (עו). **ד"ה כתב**, דמאי דבעו רבנן כתיבה היינו משום דבלא כתיבה איכא למימר דנייר בעלמא זבין ליה. מאי שייך להא דאותיות מילי נינהו ומילי במילי לא מקניין, הא לא אמרינן דיקנה על ידי השטר, אלא דבעינן לשטר לראיה שמכר לו אף השיעבוד. (ח.ו.) ויש לומר, דמה שמגלה שמוכר השיעבוד הוא כח השטר לקנין].

(ג) תוס' ד"ה אותיות, ואומר ר"י דמסירת השטר קרוי מילי. והיינו לגירסתו שהביאו **התוס' בד"ה אמר**, דקאמר אמימר דאין אותיות נקנות במסירה, משום דמסירת השטר חשיב מילי. וביאר **בעליות דרבינו יונה**, דהיינו משום דהמסירה מהני רק לגוף השטר, אבל לענין השיעבוד שבו, הוי מילי בעלמא. ועיין באות הבאה.

(ד) בא"ד, אבל כשכותב שטר בשמו על השיעבוד אין לך מעשה גדול מזה. ובעליות **דרבינו יונה** ביאר, דעל ידי הכתיבה מהניא המסירה אף לשיעבוד. [והיינו לשיטתו (באות הקודמת), דמאי דהמסירה חשיבא מילי היינו משום דהוי רק על גוף השטר]. והיך **רמה** ביאר, דהמסירה מהניא לגוף השטר, והכתיבה מהניא לשיעבוד הכתוב בו.

(ה) גמ', ולא והאמר רבה בר יצחק וכו'. ביאר **הריטב"א**, דמסיפא דקתני "דכיון שהחזיק זה בקרקע נקנה שטר בכל מקום שהוא" פרכינן, דמבואר דעל ידי אמירת "קני לך איהו" זכי בשטר אף דהוי מילי בעלמא, ולא בעינן כתיבה. ובהמשך דבריו כתב בשם ר"ח, דבהאי דקדם מוכר וכתב את השטר, ודאי דאיכא כתיבה, אלא דסלקא דעתין דאגב לא הוי כמסירה. וקשיא אהא דאמרינן דבעינן כתיבה ומסירה. ולא גרסינן בקושיא "ומילי במילי לא מקניין", דהא לאו אמילי מקשינן.

(ו) גמ', חוזר בין בשטר ובין בשדה. הקשה **הרשב"א** בשם **הראב"ד**, מה לי בהא דחוזר בו, הא כיון דכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי, יכתבו השטר על כורחו ויתקיים התנאי ויחול הקנין למפרע. ותיירך, דכיון דתלה בשטר, בעינן דווקא שטר שנכתב כדינו, וכל שלא נכתב מדעתו הוי איגרת בעלמא, ולא חשיב שהתקיים התנאי. עוד תירך, דהכא שתלה המתנה במאי שאף יכתבו לו את השטר, על כרחך דכוונתו לשייר לעצמו זכות לחזור, דהא ליכא למימר דלטובתו של מקבל התנה, דאי לטובתו קעביד, אמאי תלה המתנה דווקא במאי שיכתבו לו השטר. והרא"ש (סימן ו) כתב, דכל תנאי שנעשה לטובתו של לוקח, והתנה עליו המוכר, על כרחך דפטומי מילי בעלמא הוא, דהא על הלוקח הוי לאתנווי הכי, ומשום הכי דבריו בטלים ויכול לחזור בו אף מן המעשה.

(ז) תוס' ד"ה חוזר בשטר, ואם תאמר כיון שאין מוזיק לו כלום. הקשה **בחידושי הגרע"א**, מה לי בהא דאין מוזיק לו כלום, מכל מקום כל שלא נתרצה אי אפשר לכתוב השטר, דהא בעינן מדעת המתחייב. וכתב, דלכאורה תליא בב' תירוצי **התוס' בכתובות** (כ). **ד"ה ור' יוחנן**, אי בעינן דעת המתחייב אי לאו. ו**בקובץ שיעורים** (אות תרלו) כתב, דמאי דבעינן דעת

לצור על פי צלוחיתו הוא צריך, ועל כרחך דכרבי מסתברא. וקאמר ליה רב כהנא, דשפיר איכא למימר דמבעי ליה לצור על פי צלוחיתו.

(כ) רשב"ם ד"ה ואמר ליה אין, ואי משום אונאה. והריטב"א כתב, **דיש אומרים**, דכיון דהוי יותר מכדי שהדעת טועה, ליכא הכא לא משום אונאה ולא משום ביטול מקח, ולענין הנייר שפיר אמרינן דמקחו קיים.

(כא) תוס' ד"ה קני לך איהו, בתוה"ד, אלא מדיכול למחול הוי מדרבנן. הקשה **בחידושי הגרע"א (בבא מציעא כ.)**, מה לי בהא דהוי מדרבנן, הרי בעלמא אף היכא דלא הוי קנין אלא מדרבנן לא מהני מחילה. ותיירך, דבקנין דרבנן בעלמא, כיון דהוי בר קנין, כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון. אבל במכירת שטרות, אי מדאורייתא לא מהני, היינו משום דהוי מילי בעלמא ולא חייל בהו קנין. ואף דתיקנו רבנן קנין, הוי קנין גרוע ומהני מחילה. [אמנם יש להעיר, דמלשון **התוס'** משמע, דהא דמדאורייתא אינו יכול להקנות השיעבוד, הוא משום דחשיב אינו ברשותו. (ח.ו.)].

(כב) בא"ד, היינו שמצא שטר לאחר יאוש. כתב **החכם צבי** (סימן קסג), דלענין עצם החוב לא מהני היאוש. אלא רק לענין הנייר. ומכירת הנייר למלוה, שפיר הויא ככל מכירות דמהני מדאורייתא. והקשה **הקצות החושן** (סימן סו סק"א), הא הנייר שייך ללוה, ואיך יהי יאוש המלוה לענין השטר. ועוד כתב, דמלשון **הסמ"ג** (הלכות מקח וממכר) משמע, דהוי מכירת שיעבוד ככל מכירת שטרות, ומאי דמהני היינו משום דכתבו על שמו. ולדברי **החכם צבי**, כיון דהשיעבוד אכתי שייך למלוה, לא שייכא כלל לשאר מכירת שטרות. ומשום הכי ביאר, דשפיר קונה המוצא את החוב ביאוש. ואף דמכירת שטרות מדרבנן, היינו משום דהשיעבוד אינו ברשותו ואינו יכול להקנותו, אבל יאוש שפיר מהני אף בדבר שאינו ברשותו. ואחר דזכה בו המוצא, שפיר יכול למוכרו למלוה, וכיון דנכתב השטר על שמו, שפיר מהני לקנותו אף מדאורייתא.

(כג) בא"ד, ומכל מקום צריך טעם וכו'. ביאר **הר"ן בכתובות** (מד): מדפי הרי"ף, דאף דמכירת השיעבוד מהני מדאורייתא, מכל מקום מהני מחילה, משום דעיקר השיעבוד הוא שיעבוד הגוף דנשתעבד הלוה, ואינו בר מכירה. ומה דשייך במכירה היינו דוקא השיעבוד נכסים שהוא כערב על שיעבוד הגוף. וכל דמחל על שיעבוד הגוף שאכתי נשאר ברשותו, ממילא פקע נמי שיעבוד הנכסים.

דף עז ע"א

(א) גמ', אמר רב אשי סברא נמי הוא וכו'. העיר **המהרש"ל** (בתוס' ד"ה אותיות), דבשלמא לגירסא דידן דקאמר אמימר דאותיות נקנות במסירה כרבי, אתי שפיר מאי דאמר רב אשי דסברא הוא, וכשיטתו **לעיל** (עו): דסבר דלא בעינן כתיבה, ופליג ארב פפא דפסק כרבנן. אבל לגירסת **התוס' בד"ה אמר**, דאמימר קאמר כרבנן דאין אותיות נקנות במסירה, ועלה קאמר רב אשי דסברא הוא דאין אותיות נקנות במסירה, וכדביארו **התוס' בד"ה אותיות**, היאך אמר דסברא הוא דבעינן נמי כתיבה, הא **לעיל** (עו): פליג ארב פפא דאמר כרבנן. וכתב, דלדבריהם צריך להגיה התם, "אמר רב אשי אמריתה לשמעתיא דרב כהנא ואמר לי", דהיינו דרב כהנא הוא דפליג

המתחייב הוא דווקא היכא דמתחייב על ידי השטר. והכא דאינו מתחייב על ידי השטר, שפיר כתבינן אף שלא מדעתו.

ח) בא"ד, שם. תירץ הריטב"א, דשפיר איכא נפקא מינה, דאי ליכא שטרא, היכא דלא משכח לעדים יוכל לכפור לו. ועוד כתב, דאף דליכא נפקותא מכל מקום אשמועינן דיכול לחזור בו. ולכאורה הוא כקושית הגרע"א באות הקודמת].

ט) בא"ד, ומשום אפושטי שטרא לא חיישינן. בעליות דרבינו יונה תירץ, דדוקא שטר שכתוב בו אחריות אית ליה קלא ומיפרסמא מילתא. אבל היכא דלא כתיב ביה אחריות לית ליה קלא ולא מיפרסמא מילתא.

דף עז ע"ב

י) גמ', כאותה ששינוי כותבין שטר למוכר. הקשה הרשב"א, הא בבבא מציעא (יג.) מוקמינן לה בשטרי אקנייתא, דאי לאו הכי חיישינן שמא כתב לו בניסן ולא נתן עד תשרי. וכיון דכבר הקנה לו השדה משעת הכתיבה, איך יקנה אגבה השטר, הא בזמן הקנאת השטר השדה כבר של הלוקח. ותירץ, דהכא איירי בגוונא דליכא למיחש לקנוניא, ולא איירי בשטרי אקנייתא. והריטב"א תירץ, דכיון דלאגב סגי אף בקרקע שאולה או שכורה, סגי בהא דעתה השדה ברשות המוכר, אף דיתברר למפרע דהיתה של הלוקח, וקנין השדה והשטר באין כאחד.

יא) גמ', שם. הקשו התוס' בד"ה נקנה בתוה"ד מאי מקשינן מהכא אמכירת שטרות, הא בשטר מכר שנכתב על מכר זה איירינן, וכי למאן דאמר דבעינן כתיבה ומסירה, כל מלוה ולוקח יצטרכו לקנות השטר בכתיבה ומסירה. וכן הקשה הרשב"א, ותירץ, דבשטר מכר או הלואה שנכתבו לשם של לוקח ומלוה, עצם הכתיבה מהניא ללוקח ולמלוה ולא בעינן עליו כתיבה ומסירה. אבל הכא דהשטר נכתב עבור המוכר ולא נכתב עבור הלוקח לזכות לו השיעבוד, עתה שרוצה לשעבד בו נכסיו, ודאי דבעינן ביה כתיבה ומסירה. והריטב"א כתב, דלפירושו ר"ח (הובא לעיל אות ה) ניחא, דהא לא מקשינן מכתיבה, אלא מהא דלא בעי מסירה, ושפיר שייכא מסירה אף בשאר שטרי מקח והלוואה.

יב) גמ', אגב שאני. ביאר הרשב"ם בד"ה ומשני, דאגב לאו מילי הוא אלא מעשה גדול הוא כמשיכת הממון עצמו. דהיינו דמהני האגב לקנין עצם השיעבוד, ולא בעינן כתיבה ומסירה. והרשב"א כתב בשם ר"ח, דאגב מהני רק במקום המסירה, אבל אכתי בעינן כתיבה. וכתב הריטב"א, דלדברי ר"ח, עיקר הקושיה היא מהא דחזינן דלא בעינן מסירה, (ועיין באות הקודמת), ועלה משנינן דאגב שאני, ומשום הכי סגי בלא מסירה. אבל בעלמא ודאי דבעינן מסירה עם הכתיבה.

יג) גמ', שם. כתב הרי"ף (לט. מדפי הרי"ף), דאף דקיימא לן דאין אותיות נקנות במסירה, מכל מקום באגב מיקניין. אמנם הטור (סימן סו) הביא דהרא"ש כתב בשם הר"ח, דאין אותיות נקנות באגב, ומאי דאמרינן בסוגיין דמהני, היינו דווקא שטר שנכתב לשם הלוקח. אבל לענין מכירת שטרות דאחור, לא מהני לקנות באגב. והקשה הש"ך (סימן סו סקכ"ז), דאי שאני האי שטרא דכתבו למוכר כשאין לוקח עמו, אמאי משנינן בסוגיין בסתמא דאגב

שאני, ולא משנינן דשאני האי שטר משאר מכירת שטרות. ומשום הכי ביאר, דאין כוונת ר"ח דכלל לא מהני אגב בשטר, אלא דלא מהני במקום הכתיבה, אבל שפיר מהני במקום המסירה. וכן משמע מדברי הרא"ש בסוגיין (סימן ו).

יד) גמ', אמר רב פפא עיסקא דבגוזה. ביאר הרשב"ם בד"ה עיסקא, דהיינו פרקמטיא שבתוכה. והקשה הריטב"א, דאי הכי, אנתיקי למה לי, השתא מרצופין לא קנה, כל שכן דהסחורה לא קנה. ותירץ, דמשום סיפא דבזמן שכתב לו היא וכל מה שבתוכה כולן מכורים נקט לאנתיקי, לאשמועינן דאף סחורה שבתוכה מכורה לו, וכן כתבו התוס' לעיל (עג.) ד"ה המוכר. אמנם כתב, די"מ, דעיסקא דבגוזה היינו תשמישי הספינה, כגון כלי העופרת הנתונים בה כדי להכבידה. אבל סחורה דבגוזה בכל גווני אינה מכורה.

טו) מתני', ר' יהודה ואמר הדמים מודיעין. כתב הנמוקי יוסף (לט: מדפי הרי"ף), דדוקא גבי צמד ובקר פליג ר' יהודה. אבל גבי פרדות וקרן, כיון דלעולם אינן נקראין בשם אחד, אף ר' יהודה מודה דלא אמרינן הדמים מודיעין. והריטב"א כתב, דאף ארישא דפרדות וקרן פליג ר' יהודה. ומאי דנקט לדבריו אצמד ובקר, משום דשביק לרבנן דיסיימו למילתייהו.

טז) גמ', תיתרגם מתניתך באדוקין בו. ביאר הנמוקי יוסף (לט: מדפי הרי"ף), דבגוונא דאדוקין בו, אף לרבנן הדמים מודיעין. והקשה הריטב"א, דכיון דאינו בכלל הלשון, מה שייך למימר דהדמים מודיעין. ומשום הכי ביאר, דכיון דאדוקין בו בטלי אהדדי, וכדאמרינן לעיל (סה.) גבי תנור וכיריים ומכתשת הקבועה, דבטלין אגב הבית וכלולים במכירת הבית.

יז) גמ', שם. כתב הטור (סימן רכ ס"ג), דדוקא במכר קרון אמרינן דאם הפרדות אדוקין בו, אף הן בכלל. אבל מכר פרדות, אף אם אדוקין בקרון, לא מכר הקרון. וכן כתב המאירי. וביאר הבית יוסף, דכיון דהפרדות ראויים לרכיבה אף בלא קרון, לא אמרינן דהקרן בטל לגביהן. וכתב הב"ח, דמלשון הנמוקי יוסף (לט: מדפי הרי"ף) משמע, דאף כשמכר פרדות מהני אדוקין בו לענין הקרון.

יח) גמ', אלא דקרו ליה לבקר צימדא. הקשה הרשב"א בשם הראב"ד, דאכתי איכא למימר דכוונתו רק לצמד ולא לבקר, והמוציא מחבירו עליו הראיה. ותירץ, דבהא מילתא שפיר איכא ראייה מהדמים ומוציא בראיה זו.

יט) גמ', לא צריכא באתרא דקרו ליה לצימדא צימדא וכו'. הריטב"א גרס, "לא צריכא דרובא קרו לצמד צמד ואיכא דקרו לצמד בקר". [והרשב"א גרס כגירסא דידן, אמנם ביאר דמאי דאמרינן דקרו היינו דרובא קרי ליה הכין]. וביאר, דר' יהודה סבר דהדמים מודיעין להוכיח דהוא מן המיעוט. ורבנן סברי דאין הדמים ראייה. והוסיף, דאף אי רובא קרו לבקר צמד, מכל מקום סברי רבנן דלא אזלינן בממון אחר הרוב, ושפיר יכול לומר דהוא מן המיעוט.

כ) רשב"ם ד"ה הכי גרסינן, בתוה"ד, ואפילו בשאדוקין בו לא קני. וכן כתב בעליות דרבינו יונה. וביאר, דאין הצמד חשוב שיש לכלול במכירתו אף את הבקר. אמנם הרי"מ מייגאש כתב, דנקט אדוקין לענין קרון ופרדות, והוא הדין דמהני אף לענין צמד ובקר.

דף עח ע"א

א) רשב"ם ד"ה ומרגלית, בתוה"ד, וכי תימה רבנן לית להו לא החזרת אונאה

ח) גמ', או דלמא בעודן עליו מחלוקת. הקשה הרשב"א, הא לעיל (עז:), גבי פרדות וקרן אמרינן דבדאדוקין בו כולי עלמא מודו דאף הפרדות בכלל. וכתב, דלהמפרשים התם (לעיל עז:), אות טז) דדוקא כשהדמים מודיעין מהני אדוקין בו, שפיר איכא למימר דדוקא גבי קרן ופרדות דמוסיף בדמיו הרבה מחמת הפרדות, אמרינן דהדמים מודיעין. אבל בתשמישי חמור שאינו מוסיף טפי עבורם לא אמרינן דמים מודיעין. ולהמפרשים דאף בלא דמים מוכיחים מהני אדוקין, איכא למימר דדוקא גבי קרן אמרינן דכיון דקרן בלא פרדות לא מהני למידי, על כרחך דהכל מכר לו. אבל חמור דשפיר משכחת ליה שימושים אף בלא כליו, אכתי איכא למימר דאף באדוקין בו אינם בכלל המכירה.

ט) תוס' ד"ה אבל בשאין עודן עליו, בתוה"ד, אבל באוכף ומרדעת אפילו אין עודן עליו קנה. ביאר בעלויות דרבינו יונה, דכיון דהחמור אינו ראוי לרכיבה ולמשא ללא האוכף והמרדעת, פשיטא דבכלל המכירה הן. ואף דקרן נמי אינו ראוי למידי בלא הפרדות, אפילו הכי אמרינן לעיל (עז:), דכל דאינן אדוקין בו אינן בכלל הקרון, היינו משום דהפרדות ראויות הן לעצמן אף בלא הקרון ואינן בטלות אליו.

דף עח ע"ב

י) גמ', אדרבה אימא רישא. הקשה הריטב"א, היכי שביק למציעתא דסמיכא ליה ומקשה מרישא. ותירץ, דההוכחה מרישא, דעל כרחך אף מציעתא בעודן עליו, ודלא כדאוקמא לה ר' אבהו.

יא) גמ', ואמרינן מאי אנתיקי ואמר רב פפא וכו'. הקשה הרשב"א, אמאי בעינן לפירושא דרב פפא, תקשי ליה מגופא דמתניתין, דקתני "ובזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה, הרי כולן מכורים". ותירץ, דהוי אמינא דמה שבתוכה, היינו מאי דראוי להיות בתוכה, ואנתיקי דקתני היינו תשמישי הספינה, כגון כלי העופרת העשויים להכבידה. אבל השתא דאמר רב פפא דאנתיקי היינו עיסקא דבגווה, על כרחך דהיינו הסחורה שבתוכה, דאי הסחורה הראויה לה קאמר, הרי אין לדבר שיעור. אמנם אכתי יקשה להמפרשים לעיל (עז: אות יד), דאף עיסקא דבגווה דקאמר רב פפא, היינו תשמישי הספינה. והריטב"א כתב, דאף לאלו המפרשים, איכא למימר דאייתנין מרב פפא דקאמר עיסקא דבגווה, דעל כרחך דמאי דתני במתניתין "וכל מה שבתוכה", היינו בדווקא ולא ראוי להיות בתוכה, דאי לאו הכי, מנלן דלרב פפא דוקא עיסקא דבגווה זבין.

יב) גמ', אלא תנא מילי מילי קתני. כתב הרשב"א בשם ר"ח, דמדקאתי רבינא למיפשט ממתניתין, ודחי לה רב אשי דמילי מילי קתני, משמע דפשיטא ליה דבאין עודן עליו מחלוקת, והכי קיימא לן. אמנם הרשב"א כתב, דרב אשי דרך דחיה קאמר ובעיא לא אפשיטא. וכן כתב הרי"ף (מ. מדפי הרי"ף).

יג) גמ', מאי שנא חמורך זו ומאי שנא חמורך הוא וכו'. כתב בעלויות דרבינו יונה, דכיון דמפרשינן לטעמא דר' יהודה בברור, ולא אשכחן להדיא דפליגי רבנן עליה, איכא למימר דאף רבנן מודים דבחמורך זו מכר לו אף כליו. וכן כתב הריטב"א. והוסיף עוד, דהא איבעיא לן אי אף בעודן עליו פליגי רבנן.

בשתות ולא ביטול מקח. הקשה הריטב"א, מאי סלקא דעתין דרבנן לית להו דינא דאונאה, ואף אי נימא דהקרא "דלא תוננו" אתי ללאו בעלמא ולא לחזרת המעות או ביטול מקח, מכל מקום לא מסתברא דכל הסוגיא דבבא מציעא (מט.) גבי אונאה וביטול מקח, דלא כרבנן. ומשום הכי ביאר, דדוקא גבי צמד וקרן דאדם צריך להם, איכא למימר דסברי רבנן, דפעמים צריך להם ומשלם אפילו טפי מדמיהם, והוא מתנה ולא אונאה. ועלה מקשינן, דהא לענין ספר תורה ומרגלית, פעמים נמי אדם נותן עליהם טפי מדמיהם, ואפילו הכי איכא בהו אונאה.

ב) גמ', בכדי שהרעת טועה. כתב השיטה מקובצת, דהיינו עד כדי דמיהם. אבל בטפי מכדי דמיהם הוי יותר מכדי שהרעת טועה, ומתנה בעלמא הויא. והלחם משנה (פי"ב ממכירה ה"ד) כתב, דדוקא שוה אחד במאה ויותר חשיב טפי משהרעת טועה, וכדאמרינן במתניתין לעיל (עז:), מכור לי צימדך במאתיים זו. אבל ביותר מכדי דמיהם אכתי לא חשיב יותר משהרעת טועה. וכן כתב הריטב"א לעיל (עז:).

ג) גמ', אימור מתנה יהיב ליה. כתב הקצות החושן (סימן רכו סק"ה), דאף אם יאמר בפני עדים דלאו מתנה היא ועתיד לתובעו בבית דין, לא מהני ליה. דכיון דאינו אנוס, על כרחך הוי מחילה.

ד) גמ', שם. הקשה הריטב"א, בבהמה ומרגלית נמי נימא הכי דלשם מתנה הוא דיהיב ליה, ואמאי קאמר ר' יהודה דאין להם אונאה. ותירץ, דבאלו הדברים אדם טועה אפילו בסך גדול.

ה) גמ', אמר עולא וכו' ונחום המדי סבר סתם חמור למשאוי עומד. כתב הריטב"א, דלאו דווקא עומד למשאוי, דהא אמר אביי לקמן (עמוד ב'), דנחום המדי סבר, דהמוכר מוכר אף מה שבתוכה טפי מרבנן. ואי נימא דחמור עיקרו עומד למשאוי, במאי הוי טפי מרבנן, ולא מסתברא דעולא פליג אאביי. ועוד, הא חזינן דאף מרדעת ואוכף מכר לו, אף דהווי כלי רכיבה. אמנם הרשב"ם בד"ה אוכף ומרדעת כתב, דהווי אף צרכי משאוי. [אמנם יש להעיר מדברי הרשב"ם בד"ה חבק דכתב, דצרכי רכיבה הן (ח.ו.ו.)]. אלא, ודאי דחמור עומד לרכיבה, אלא כיון דפעמים שנושא משאוי, חשיב שעומד אף למשאוי ואף כלי משאוי מכר לו. והרשב"א כתב, דלנחום המדי חמור עומד תדיר אף למשאוי.

ו) גמ', קילקלי. ביאר הרשב"ם בד"ה קילקלי, דהוא קשירת האוכף לחמור. ובשיטה מקובצת בשם הראב"ד ביאר, דהוא בגד דק הסמוך לגב החמור שעשוי לקבל הזיעה.

ז) גמ', והא קמשמע לן דאף על גב דאמר ליה חמור וכליו וכו'. הקשה הנמוקי יוסף (מ. מדפי הרי"ף), דכיון דייתר לשונו אמאי לא נימא דאתי לטפווי, כי היכי דאמרינן לעיל (עא.). דיתור לשון מהני לשייר לו דרך לבור ודות. ותירץ, דהתם דמן הדין הדרך הוי בכלל הבור והדות, ורק משום דסבירא לן דמוכר בעין יפה אמרינן דלא שייר לו הדרך, כל דייתר לשונו שפיר אמרינן דכוונתו לשייר הדרך. אבל הכא דכלי משאוי אינם בכלל חמור, לא מהני יתור לשון להכלילם במכירת החמור, ואמרינן דלשופרא בעלמא ייתר לשונו. והריטב"א כתב, דאהני יתור לשונו למימר דאי לא יהיב ליה כלי רכיבה, הרי המכר בטל.

הדרך היוזמי

מסכת בבא בתרא דף עח – דף עט

כ חשוון – כא חשוון התש"ע

חשבון" דהוא הזמן הראוי לחשבון.

כ) גמ', הפסד מצוה כנגד שכרה. ביאר הרשב"ם בד"ה הפסד, דאיירי בהפסד עסק שבא לו מחמת המצוה. או במחסר ממונו לצורך צדקה. ובפירוש המשניות לרמב"ם (פ"ב מאבות מ"א) ביאר, דאף דשינוי דאין אתה יודע מתן שרין של מצוות, מכל מקום מהפסד מצוה, דהיינו מהעונש המגיע על ביטולה, אפשר לדעת רוב השכר המגיע על קיומה. ובלב אליהו (ח"ג עמוד שיז) ביאר בשם הגר"י בלאזער, דכפי גודל ההפסד והצער שהיה לו מחמת קיום המצוה, כן גודל השכר המצפה לו. וכן כנגד שכר העבירה והתענוג שהיה לו מחמתה, גודל הפסדה לעתיד.

כא) גמ', ולהבה מקרית סיחון מקרית צדיקין וכו'. הקשה התורת חיים, הא לעיל דרשו לסיחון ארשעים דהם כעיר שהולך אחר סיחה נאה. וביאר, דהתם מ"עיר" דריש לה, דהוי כמו סיח דהולך אחר סיחה נאה. והכא מדשני קרא ונקט "מקרית סיחון" דריש אצדיקים.

דף עט ע"א

א) גמ', עד שתבוא אש שאינה צריכה ניפוח. כתב ברבינו גרשום, דהיינו אש דגהינום. וביאר התורת חיים, דאש הגהינום היא האש היסודית דהולכת וטובבת תמיד ומתלהבת מעצמה, וכדביאר הראב"ד בהקדמתו לספר יצירה. והיינו דקרי לה אש שאינה צריכה ניפוח, דהא לעולם מתלהבת מעצמה.

ב) גמ', אמר רב יהודה אמר רב וכו', כי אתא רב דימי וכו'. ביאר המהרש"א (בחיודשי אגדות), דרב יהודה אמר רב איירי בשניים שלומדים, דכשפורש אחד גורם שאף חברו יפרוש, ועלה אמרינן "מהאש יצאו" ו"אש אוכלתן" בלשון רבים. ואתא רב דימי למימר דאף יחיד שביטל עצמו נופל בגיהנם. ובהגהות מראה כהן כתב, דעיקר הגירסא בר' דימי היא "כל המרפה עצמו וכגירסת הילקוט (משלי כא) והעין יעקב.

ג) רשב"ם ד"ה כל הראוי למזבח, בתוה"ד, דהמתפיס תמימים וכו'. העיר הרש"ש, דלבדק הבית אינם ראויים אף אי לאו טעמא "דהמתפיס תמימים", דהא אינם ראויים לשקען בבנין, וכדכתב הרשב"ם בהמשך דבריו גבי תורים ובני יונה. וביאר, דשפיר חשיב ראויים לבדק הבית להולין בהם עצים ואבנים.

ד) [בא"ד, וכן תורים ובני יונה וכו'. מהא דהוצרך הרשב"ם לטעם אחר גבי תורים ובני יונה, ולא סגי ליה בטעם דמתפיס תמימים, לכאורה נראה, דדוקא גבי בהמה אמרינן דהמתפיס תמימים לבדק הבית עובר בעשה, אבל בשאר מינים הראויים למזבח אינו עובר. (ח.ו.ו).]

ה) גמ', מועלין בהן. ביאר הרשב"ם בד"ה מועלין בהן, דמשכחת לה מעילה בבור כגון אם הצניע שם חפציו. והקשו התוס' בד"ה מועלין הא אין מעילה במחובר, וכן הקשה הרמב"ן, ומשום הכי ביאר, דאיירי בתולה חפציו בכותלי הבור, דהוי תלוש ולבסוף חיברו דשפיר איכא ביה מעילה. אמנם הרמב"ם (פ"ה ממעילה ה"ה) כתב, דאף בתלוש ולבסוף חיברו, אם הקדישו לאחר שחיברו, דינו כמחובר דלית ביה מעילה.

ו) גמ', ואין מועלין במה שבתוכן. ביאר הרשב"ם בד"ה הכי קאמר, וכן התוס' בד"ה ואין מועלין, דאין ההקדש קונה מה שבתוכן בקנין חצר, משום דלא

ולחאי גיסא דבעודן עליו מודו רבנן דמכורין, שפיר איכא למימר, דר' יהודה לפרש דברי רבנן אתא, דווקא כשאמר חמורך זו מכורין. ולאידך גיסא דבעודן עליו פליגי, נמי שפיר איכא למימר דבחמורך זו מודו. אמנם היד רמה כתב, דלית הלכתא כר' יהודה משום דרבנן פליגי עליה. ואף דרבא טרח לפרושי טעמא דר' יהודה, לאו משום דהכי הלכתא, אלא לאשמועינן רבותא דרבנן, דאפילו בהאי טעמא פליגי עליה, והיינו משום דאף בחמורך זו איכא למימר דכוונתו לאפוקי מחמור אחר דאית ליה. וכתב הנמוקי יוסף (מ. מדפי הרי"ף), דמהא דהרי"ף השמיט להך מימרא דרבא, נראה דסבר נמי דרבנן פליגי עליה, ולא קיימא לן כר' יהודה. ועיין רשב"ם ד"ה מילתא אחריתי.

יד) מתני', המוכר את החמור מכר את הסייח. העיר התוס' יו"ט (במתניתין), אמאי לא תני המוכר את החמור מכר את בנה, כדתני גבי פרה בנה. וביאר, דאתי לאשמועינן דאיכא טעמא בשם זה וכדאמרינן בגמ'. והרש"ש כתב, דסייח משמע גדול שאינו צריך לאמו, ואתי לאשמועינן דאף הוא נמכר בכלל החמור. וגבי פרה נקט בנה, דמשמע קטן הצריך לאמו דאין לו שם בפני עצמו, ואתי לאשמועינן דאף הוא אינו בכלל המכירה. (ועיין לקמן אות יז)

טו) רשב"ם ד"ה מכר כוורת, בתוה"ד, אבל מכר זבלו לא מכר אשפתו וכו'. אמנם בתוספתא (פ"ד ה"ד) מבואר, דהמוכר יונים מכר שובך, וכן המוכר דבורים מכר כוורת. וכתב רש"י על הרי"ף (מ. מדפי הרי"ף) ד"ה אבל, דשאני יונים ודבורים דאין דרכן להימכר בלא השובך והכוורת. והב"ח (סימן ריג) כתב, דהאי תוספתא איירי באופן שלא שייר לעצמו כלום מן היונים ומן הדבורים, והא דאמרינן דעל כרחך מכר אף את השובך והכוורת, היינו משום דאי איתא דשיירם לעצמו, היה משייר אף קצת מפירותיהן עמהן. ועיין ריטב"א (לקמן עט): שכתב, דהאי תוספתא טעות סופר או דמשובשת.

טז) גמ', אלא חמור מאי קאמר ליה. ביאר הרשב"א, דאף דיש לומר דזקוק לחלבה כדי להניק סייח אחר, מכל מקום לא שכיחא, ואמרינן דכוונתו לפנה. והוסיף, דבשפחה מניקה, כיון דאפשר דלוקחה להניק ולד אחר, דינה כפרה שלא קנה את בנה.

יז) גמ', ואמאי קרי ליה סייח. העיר התורת חיים, אמאי דווקא הכא קשיא לן אמאי קרי ליה סייח. ועוד, מה שייך הוא לשינויא דרב פפא דאיירי בדאמר ליה חמור מניקה. וביאר, דכוונת הגמרא למימר, דהשתא דקאמר רב פפא דמתניתין איירא בדאמר ליה חמור מניקה, אתי שפיר אמאי קרי ליה במתניתין סייח, והיינו משום דאיירי דווקא בחמור יונק דמהלך אחר סיחה נאה, אבל חמור גדול דבעי מרדע, ואינו הולך אחר סיחה נאה, אינו בכלל מכירת אמו.

יח) גמ', המושלים אלו המושלים ביצרן וכו'. ביאר המסילת ישרים (פ"ג), דהעצה היחידה להנצל מן היצר, היא על ידי "חשובנו של עולם", לחשב כל מעשה הן קודם עשייתו והן בשעת עשייתו, האם הוא טוב או רע. ועצה זו דוקא למושלים ביצרם ויצאו ממאסר היצר, וראו היאך להנצל ממנו, אבל אלו שעדיין לא יצאו ממאסר היצר, הרי הם כנבוכים בגן המבוכה, שאינם מכירים הדרך אל האכסדרה שבאמצעיתה.

יט) גמ', בואו חשבון. כתב בהגהות הגרא"מ הורוויץ, דמלחמת סיחון היתה בחודש אלול כמבואר בילקוט (במדבר תשסה), ושפיר קאמר להו "בואו

(יב) בא"ד, שם. עיין באות הקודמת. והוסיף **הקובץ שיעורים** (אות רצט), **הרמב"ן ותוס'** פליגי ביסוד הדין דמעילה. דלתוס' הוא משום גול ממון דהקדש, ולהכי ליכא נפקא מינה אי הוי קדושת פה או קדושה הבאה מאיליה. אבל **הרמב"ן** סבר, דטעם המעילה משום חילול הקדושה שבה, ושפיר איכא למימר דדוקא בקדושת פה איכא מעילה למחלל אותה, ולא בקדושה הבאה מאיליה.

(יג) **רשב"ם ד"ה הכי קאמר, בסוה"ד**, דקנה לו רשות הקדש. כתב **הרש"ש**, דכוונתו **כהרשב"א** שהביאו **התוס' לקמן** (עמוד ב) **ד"ה אימור**, דמשייר לעצמו זכות ברשות ההקדש שיוכל לזכות עבור ההקדש. ובהגהות **הגר"ש מדעסוי** כתב, דצריך להגיה בדברי **הרשב"ם** "דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם א דקנה לו רשות הקדש". ועיין באות הבאה.

(יד) בא"ד, דלא אלים רשות הקדש לקנות מן רשותו וכו'. העיר **המהרש"א**, אמאי לא כתב **הרשב"ם** דקמשמע לן, דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. ותירץ, דרבי אית ליה **בקידושין** (סב:) דאדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. ומשום הכי ביאר הרשב"ם, דהיינו טעמא דלא קדשי, משום דלא אלים רשות ההקדש. ו**הרש"ש** תמה, דאי אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם, מה לי בהא דרשות הקדש גרע, הא לא על ידי רשות הקדש הוי הקדש, אלא מחמת הקדשו. ובהגהות **הגר"ש מדעסוי** כתב, דאי גרסינן בדברי הרשב"ם "או" (עיין באות הקודמת) ניחא, דהא אף מעיקרא נחית הרשב"ם להא דחצר ההקדש יקנה.

דף עט ע"ב

(טו) גמ', ואי בשדה ואילן אמאי מחליף. הקשה **הריטב"א**, הא שפיר איכא לאוקמי דפליגי במלאים ועומדים להקצר, דמר סבר דכקצורין דמו ואינן בכלל ההקדש, ומר סבר דכיון דעודן בשדה, הרי הם בכלל ההקדש. ותירץ, דכיון דקיימא לן דכל העומד להקצר כקצור דמי, לא מסתבר דפליגי בהא, ולכולי עלמא אינן בכלל ההקדש. והוסיף, **דיש אומרים** איפכא, דלכולי עלמא הם בכלל ההקדש, דהא אפילו גבי מכר שנינו **לעיל** (סח:) דמכר לו אפילו העומדים להיתלש. אמנם בשם **הרא"ה** כתב, דדוקא כשצריכים לקרקע אמרינן דהוה בכלל המכירה, אבל כשאין צריכים לקרקע לא אשכחן שיהיו בכלל המכירה.

(טז) **[רשב"ם ד"ה ואי בשדה, בתוה"ד**, דאיכא תרתי גידולי הקדש וכו'. לכאורה קשה, מה שייך לומר אפירות דאיתנהו השתא גידולי הקדש הם, הא אכתי לא גדלו משל הקדש. (ח.ו.ו.)].

(יז) **תוס' ד"ה אבל בשדה ואילן, בסוה"ד**, ומיהו הוי מצי למימר דפליגי אם יקדשו פירות האילן והשדה אם יבואו לרשותו. כתב **הרש"ש**, דכוונתם להיכא שלא הקדיש השדה, דהא אם הקדיש השדה, הרי לא משכחת לה שיבואו לרשותו.

(יח) גמ', **בריקנים פליגי בפלוגתא דר' מאיר ורבנן**. כתב **הריטב"א**, דנראה מדברי **הרשב"ם** **[בר"ה סבר, עיין לקמן אות כד]**, דאיירי במקדיש בור סתם, ואפילו הכי לר' מאיר הקדיש מימיו. אמנם כתב, דליתא, דאף לר' מאיר דאמר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם, מכל מקום בעינן שיפרש כן להדיא.

מצינו יד להקדש. ו**הרמב"ן** כתב, דהקדש שפיר קונה בחצר. אלא דמכל מקום לית ביה מעילה. וביאר **הריטב"א**, דהא מעילה בקדושת פה נאמרה, וכל דהוי קדוש מאיליו לית ביה מעילה. ואף מאן דסבירא ליה דיש מעילה בגידולין מודי דאין מעילה בדבר הקדוש מאילו. אלא דסבר דמעיקרא כוונת המקדיש אף על הגידולין ושפיר הוי קדושת פה. אי נמי, דכיון דמכח האילן דקדוש בקדושת פה אתי, שפיר חשיב קדוש בקדושת פה ואית ביה מעילה. ועיין לקמן אות יא.

(ז) **רשב"ם ד"ה מים**, דמים מכוונסין פסולים לניסוך. וכתב **בעליות דרבינו יונה**, דהכי שמעינן מדאיתא **בסוה"ד** (מח.) דהוי ממלאין המים ממעיין השילוח, וילפינן לה (שם, עמוד ב') מדכתיב "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה". [כן פירשו **התוס' (שם) ד"ה מנא**. אמנם **רש"י (שם) ד"ה מנא** פירש, דקאי אמאי דתוקעין ומריעין בשאיבת המים]. והקשה **הגליון בשיטה מקובצת**, דהא מבואר התם, דאם נשפכו המים, ממלאין מן הכיור, ומי הכיור כשרים אף בשאובין כדאיתא **בובחים** (כב.).

(ח) **רשב"ם ד"ה אילן מלא פירות, בסוה"ד**, כדכתיב כל שאור וכל דבש. כוונתו, כדכתב **רש"י בשבועות** (יב:) **ד"ה וכל דבש**, דילפינן מהתם דאף שאר פירות אסורים בהקרבא.

(ט) **רשב"ם ד"ה אין מועלין, בסוה"ד**, מכל מקום אין ממון הקדש מעורב בהן. ובהגהות **הב"ח** (אות ב) הגיה "אין ממשות הקדש מעורב בהן". והיינו משום, דודאי דהוי ממון הקדש, דמאי שנא מהדיוט דהגידולין שלו אף דלא עשה בהן מעשה קנין, אלא כיון דאין בהן ממשות הקדש, לית בהו מעילה. [ולכאורה היינו כסברת **הרמב"ן לעיל** אות ו, דכל דלית ביה קדושת פה לית ביה מעילה].

(י) **תוס' ד"ה ואין מועלין, בסוה"ד**, דחצר משום יד איתרבאי. הקשה **התוס' יו"ט (מעילה פ"ג מ"ו)**, הא מסקינן **בבבא מציעא** (יב.) דחצר משום יד איתרבאי ולא גרע משליחות. ומה לי בהא דאין יד להקדש, הא אכתי תהני מדין שליחות, דהא שפיר מצינו שליחות בהקדש כדמסקינן **בנדרים** (לה:): דכהני שלוחי דרחמנא נינהו. ותירץ **הקצות החושן** (סימן ר סק"א), דאף דלא גרע משליחות מכל מקום הא כתבו **התוס' בגיטין** (כא.) **ד"ה אטו שליחות**, דבעינן דומיא דידו, ומהאי טעמא חצר מהלכת לא קניא אפילו מדין שליחות. והוא הדין דלענין הקדש כיון דלא אשכחן יד להקדש, אף חצר לא מהניא.

(יא) בא"ד, ולא מצינו יד להקדש. הקשה **הקובץ שיעורים** (אות רצח), דתינח בור ואשפה דבלא קנין חצר אינם קנוים לו. אבל פירות שדה ואילן דאף בלא קנין חצר הוי דהקדש, אמאי לית בהו מעילה. ועל כרחך צריך לומר כתירוץ **הרמב"ן לעיל** אות ו, דכל דקדיש מאיליו לית ביה מעילה. ואמאי לא תירצו הכי נמי אבור ואשפה. ותירץ, **דתוס'** דתירצו דאין חצר להקדש, היינו למאן דאמר יש מעילה בגידולין, דסברי דאי יש מעילה בגידולין, על כרחך דאף בקדושה הבאה מאיליה יש מעילה. אבל למאן דאמר אין מעילה בגידולין, מודו **לרמב"ן** דבקדושה הבאה מאיליה אין מעילה. אמנם **הרמב"ן** סבר, דאף למאן דאמר יש מעילה בגידולין, היינו משום דאתו מכח קדושת פה, ולא חשיבי קדושה הבאה מאיליה. ועיין באות הבאה.

הדרך היוזמי

מסכת בבא בתרא דף עט - דף פ

כא השוון - כב השוון התש"ע

אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, הכא קני משום דאיירי שמכר לו האמהות לפירותיהן. נואף דלכאורה יש להעיר, דפירות בריכה הראשונה אכתי חשיבי דבר שלא בא לעולם, דאותה בריכה ראשונה אינה בעולם בשעת המכירה. (ח.ו.) מכל מקום מספיק מה שמכר היונים שבעין גם לגבי דידהו. עוד כתב, דמכר לו הפירות גופייהו, וקמשמע לן מתניתין, דאף דהוי דבר שלא בא לעולם ויכול לחזור בו, כל שלא חזר בו מקחו קיים. ונלכאורה מוכח מדבריו, דאין החסרון בדבר שלא בא לעולם כדביאר ה**נתיבות המשפט** (סימן רז סק"ח), דהוא משום דאין לקנין על מה לחול. וה**רמב"ם** (פכ"ג ממכירה ה"ט) כתב, דלא הוי דבר שלא בא לעולם, משום דמכר לו ה**שובר** לפירות, והוי כשוכר אמת המים שהוא נהנה בכל מה שיצוד בה. וכתב ה**קצות החושן** (סימן רט סק"ד), דמבואר מדברי ה**רמב"ם**, דאף דאין הפירות יוצאים ממש מהשובר, מכל מקום יכול למכור ה**שובר** לפירותיו. ועיין באות הבאה.

ב) מתני', שם. מלשון ה**רמב"ם** (פכ"ג ממכירה ה"ט) מבואר, דאף אם מוכר בסתם, מפרשינן דמכר ה**שובר** לפירות, ולא דמי למוכר פירות דקל דדווקא אם פירש להדיא שמוכר הדקל לפירותיו, מהני. וביאר ה**כסף משנה**, דבמוכר פירות דקל, כיון דאין צריכים טיפול תדיר, ואין לו רשות להכנס לחצירו אלא בזמן אסיפת הפירות, שפיר איכא למימר דלא מכר לו אלא הפירות. אבל בפירות שובר, כיון דצריכים טיפול תדיר בהאכלה וכדומה, מסתמא מכר לו אף ה**שובר** כדי שיוכל להכנס ולטפל ביוניו. וב**פרישה** (סימן ריג) כתב, דכשאומר פירות שובר, על כרחך כוונתו ל**שובר** לפירותיו, דאי לאו הכי אמאי הזכיר ה**שובר**, הא אין היונים יוצאים מן ה**שובר** גופיה כדרך שהפירות יוצאים מן הדקל. אמנם ה**ראב"ד** (שם) כתב, דבעינן שיאמר לו להדיא דמוכר ה**שובר** לפירותיו.

ג) מתני', מפריח בריכה ראשונה. כתב ה**רמב"ם** (פכ"ג ממכירה ה"י), דכל עוד לא פירחו לא קנה אותן בעל ה**שובר** גופיה, מגזירת חכמים, משום לא תיקח האם על הבנים. אלא צריך לטפח על ה**שובר** עד שיפרחו האמהות, כדי שיוכל להקנותם לאחר.

ד) מתני', מניח שתי גרופיות. ביאר ה**רשב"ם** בד"ה **גרופיות**, דענפי הזית קרוין גרופיות. וה**רמב"ם** (בפירוש המשניות) ביאר, דגרופיות הם טפחים, דצריך להשאיר לו ב' טפחים על הארץ.

ה) גמ', הא לה הא לאמה. ו**ברשב"א** גרס, "הא בה הא בבתה". וביאר בשם ר"ח, דמתניתין איירי במוכר שובכו סתם, דבהא מפריח בריכה ראשונה. אבל ברייתא איירי במפרש להדיא דאינו מוכר הבריכה ראשונה, דחייב להשאיר לו עוד בריכה חוץ מהבריכה הראשונה ששייר מעיקרא. והיינו דלעולם חייב לשייר לו בריכה ראשונה מכלל המכר.

ו) גמ', דמיצטוותא אברתא ואזוגא דשבקינן לה. ביאר ה**רשב"ם** בד"ה **ופריך**, דזוגא היינו הזכר בן זוגה. והקשה **בחידושי הר"ן**, דעל הזכר ליכא למימר "דשבקינן לה", דהוא מעולם לא היה מכלל המכירה דהרי מכר רק פירות שובר. אמנם ה**ריטב"א** כתב, ד"שבקינן", קאי רק אברתא. ומשום הכי ביאר, דעיקרו של שובר הוא **אמא וברתא**, והם אינן בכלל המכירה. ואמרינן במתניתין דמפריח בריכה ראשונה, היינו דמלבד ברתא שנשארה עמה,

יט) רשב"ם ד"ה אימור, בתוה"ד, דדעתיה לאיגורי. הקשה ה**רמב"ן**, דאי משום דעתו חשיב עבידי דאתי, מאי מקשינן דמים לבור לא עבידי דאתי, הרי איכא למימר דאיירי בדעתו ליתן בו מים ונתן בו.

כ) תוס' ד"ה אימור דשמעינן, בתוה"ד, ועוד קשה דמשמע דאי עבידי דאתו ניחא וכו'. וה**רמב"ן** תירץ, דאי עבידי דאתו, שפיר איכא למימר דמקדיש הבור לכשיתמלא. והקדישין ריקנים דקתני, היינו דבשעת אמירתו הם ריקנים, אבל ההקדש יחול רק כשיגיעו לרשותו. וה**רש"ש** כתב, דשפיר אפשר להקדיש אף דבר של הפקר אף דאכתי לא אתא לרשותו. וב**חידושי לבבא מציעא** (מט.) האריך ה**רש"ש** להזכיר כן מדברי הירושלמי **בתרומות**. [אמנם יש להעיר, דשאני הפקר דליכא מאן דיעכב עליו, וכיון דהוא יכול לזכות בו, אף יכול להקדישו. אבל הכא, הרי המים והיונים ברשות הקדש קיימי, ואיך יקדישם. (ח.ו.)].

כא) בא"ד, ורשב"א פירש וכו'. הקשה ה**קצות החושן** (סימן ר סק"א), מה לי בהא דאין אדם מקדיש דבר שלא בעולם, הא כיון דשייר לעצמו הזכות לקנות בחצר ההקדש, אכתי יכול להקדישם על ידי חצירו, שיאמר חצרי תזכה להקדש. וליכא למימר דכי היכי דאין הקדש קונה בחצר, אף אין חצר ההדיוט קונה להקדש, דהא מבואר **בנדרים** (לד): דהיה לפני כיר של הפקר והקדישו קדוש. וביאר שם ה**ר"ן** בד"ה **אמר רבא**, דאיירי בעומד ב' אמותיו דמהני לו מדין חצר. ותירץ, דהא חצר משום שליחות איתרבאי, ושליחות לא מהני בדבר שלא בא לעולם.

כב) תוס' ד"ה ויונים, תימה לרשב"א וכו'. תירץ **בעליות דרבינו יונה**, דקיימא לן כר' יוסי דהוי גול גמור מדבריהם, ואף דמדרבנן בעלמא הוא, מכל מקום כיון דהוי ממונו לגמרי, שפיר חל הקדשו. וב**דבר אברהם** (ח"א סימן כא אות טז) העיר, דהא סתמא דגמ' **בבבא קמא** (קיד): גבי נחיל של דבורים משמע דהוי רק משום דרכי שלום. ועוד כתב שם, דאף אי נימא דמפני דרכי שלום לא מהני לדאורייתא, אינו ראייה דלית ליה שום צד ממון בהא, אלא דכיון דאינו יכול להוציא בדיינים לית ליה ביה זכיה גמורה להקדישו.

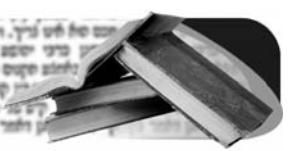
כג) רשב"ם ד"ה דרך שובכו, בסוה"ד, אבל שובר של אחרים יכולין הן לעכב. הקשה ה**רמב"ן**, מאי סלקא דעתין דיהני, הא אף אי נימא דאדם מקדיש דבר שלא בא לעולם, מכל מקום הא בעינן שיבוא לרשותו, וכל שלא בא לרשותו פשיטא דאינו יכול להקדישו.

כד) רשב"ם ד"ה סבר לה כאבזה, בתוה"ד, ומיהו היכא דאין בו מים וכו'. וה**ריטב"א** כתב, דקושיא מעיקרא ליתא, דהא מאי דאוקימנא פלוגתייהו בריקנין איירי דאמר בהדיא דמקדיש בור ומימיו (עיין **לעיל** אות יח), אבל אם לא יאמר הכי בהדיא באמת לא קדשי.

כה) גמ', דתניא מכר בור לא מכר מימיו. כתב ה**ריטב"א**, דכי היכי דפליגי רבנן לענין בור, הוא הדין דפליגי אף לענין שובר כוורת ואשפה, דהא ליכא טעמא לפלוגי וחדא מינייהו נקט. אמנם בשם ה**ראב"ד** כתב, דדוקא בבור פליגי, וכן דעת ה**רמב"ם** (פכ"ז ממכירה ה"י).

דף פ ע"א

א) מתני', הלוקח פירות שובר. ביאר **בעליות דרבינו יונה**, דאף למאן דאמר

(שם), העיר עליו ממסקנא דסוגיין.

(יד) **רשב"ם ד"ה הכי גרסינן דבש שזב**, ולא גרסינן בשלמא לאביי אף על גב דזב מוקצה הוא וכו'. **והריטב"א** כתב, דשפיר גרסינן ליה, ולא קאי אמוקצה דשבת, דהרי לא בשבת איירי הכא. ועוד, דמשום מוקצה אינו בטל מתורת אוכל. אלא מוקצה לדבורים קאמרינן.

(טו) **גמ', אלא לרבא קשיא אמר רב זביד וכו'.** הקשה התורת חיים, דהא מאי דרבא לא מוקי לה באותן שתי חלות, היינו משום דסבר דדבש סתם קתני, וכדביאר **הרשב"ם לעיל** (עמוד א) **ד"ה רבא אמר**, ואמאי עדיף ליה טפי לאוקמי כגון דזב על גבי כלי מאוס, הא דבש סתם קתני. וביאר, דסבר רב זביד, דסתם כוורת מצויין לה כלים מאוסין סביבה, ושפיר שכיח שיזוב על גבי כלי מאוס. והוסיף, דרב אחא דאמר "כגון דזב על גבי קשקשין", היינו משום דסבר דהאי שכיחא טפי, מאשר זב על גבי כלי מאוס, ומשום הכי מוקי לה בהאי. ולא בעינן למאי דכתב **הרשב"ם בד"ה קשקשין**, דסבר ר' אחא דזבב על גבי כלי מאוס, אכתי חשיב ליה אוכל.

(טז) **גמ', מגביה מן הקרקע טפח וקוצץ.** ביאר **התוס' רי"ד (לעיל עמוד א)**, דמלבד שתי הגרופיות דהם הענפים דמשייר לו כמבואר במתניתין, בעי לשייר לו נמי טפח מן הגזע. והיינו משום, דאם ישייר לו רק הגרופיות, ויבוא לנוטעם יגדלו רק עד זמן מרובה. וכן אם ישייר לו רק מן הגזע לא יגדל אלא עד זמן מרובה. ומשום הכי בעי לשייר לו מהגזע ומהגרופיות.

(יז) **גמ', ורמינהי וכו'.** ביאר **הרשב"ם בד"ה מן הקרקע**, דדוקא מר' יהודה פריך. אבל רבנן דלא יהבי שיעורא, איכא למימר דהאיסור הוא מג' ומעלה. **והרמב"ן** כתב, דליכא לאקשווי מרבנן, משום דאיכא למימר דאסרו רק משום גזירה אטו היכא דמעלי.

(יח) **גמ', שם.** כתב **המהרש"א (על הרשב"ם ד"ה מן הקרקע)**, דלא ניחא ליה למימר דברייתא דלעיל, דלא כר' יהודה.

(יט) **רשב"ם ד"ה הלכך גבי שביעית, בתוה"ד**, דספק איסור דאורייתא לחומרא. הקשה **החזון איש** (שביעית סימן יט סק"ד), הא זמירה מדאורייתא לא נאמרה אלא בכרם, ובשאר אילנות הוי רק תולדה ואסור מדרבנן. ואף אי נימא כמשמעות **הרמב"ם (פ"א משמיטה ה"ב)** דאף בשאר אילנות אסור לזומרם מן התורה, מכל מקום היכא דזומר לעצים ודאי דאינו אסור מן התורה.

(כ) **בא"ד**, אבל גבי מקח וממכר דעת המוכר וכו'. **והריטב"א** כתב, דבמקח וממכר המוציא מחבירו עליו הראיה, ולא עבדינן מידי דאפשר דקשי לה.

(כא) **תוס' ד"ה לא מקשי קשי**, לאו דווקא דאם כן גבי שביעית אמאי אסור. כתב **המקדש דוד** (זרעים סימן נט אות ו), דמבואר מדבריהם דאין טעם ההיתר ב"לאוקמי", משום דבמקום פסידא לא אסרו. דהא היכא דלא קשי ולא מעלי ליכא פסידא, ואפילו הכי כתבו דשרי כיון דהוי לאוקמי. אלא היינו משום דלענין שביעית "לאוקמי" לא חשיב עבודת קרקע.

(כב) **גמ', אף צדיק אין גזעו מחליף.** ביאר **הרשב"ם בד"ה אף צדיק**, דאין מניח בן כמותו. **ורש"י בתענית (כה:)** **ד"ה אין גזעו מחליף** ביאר, דשמא לא יקום לתחיית המתים.

(כג) **גמ', שם.** הקשה **הרי"ף בעין יעקב (תענית כה:)**, דאי משום הא, אמאי

בעינן להשאייר לה עוד אחרת. ומקשינן, דבברייתא איתא דמפריח ראשונה ושניה, וסלקא דעתין דבעינן תרי מלבד הראשונה שנשארה עמה. ומשינן, דהא לאמא והא לברתא. ועתה שפיר מקשינן, אמאי לא סגי לה בברתא ובזוגה, דהיינו הבריכה הראשונה דאמרינן דמשייר לה מלבד זו ששיירה.

(ז) **גמ', לא חרדל מסרסן.** ביאר **בשיטה מקובצת בשם הראב"ד**, דאי סירוס ממש, הרי מפסידן לבעל הדבורים לגמרי. ובהגהות **הגרא"מ הורוויץ** כתב, דאין לפרש סירוס כפשוטו, דהא אף לעופות אסור לגרום סירוס.

(ח) **רשב"ם ד"ה לא חרדל מסרסן, בתוה"ד**, ורבינו חננאל פירש וכו'. ביאר **הרשב"א, דלרבינו חננאל** ענין הסירוס הוא מלשון היפור, דדרך הדבורים לבנות בכוורת חלות נקובות, ובאותן הנקבים מולידים הדבורים, ואחר שגדלו הדבורים שבנקבים ופרחו להן, עושין באותן הנקבים דבש, ואחר שאכלו הדבש חורין ומולידין שם עוד, וחוזר חלילה. ועלה אמרינן דמאכיל הדבורים חרדל, ומחמת שפיהן חד חוורת ואוכלות הדבש, וחורין ומולידין בנקבים.

(ט) **גמ', אמר רב כהנא דבש בכוורתו אינו יוצא מידי מאכל לעולם.** ביאר **הרשב"א**, דאפילו אם יחשוב עליו למשקה קאמר. והיינו דקאמרינן, אלמא לא בעי מחשבה. דאי נימא דבעי מחשבה, הרי כשם שיכול לחשוב עליו למאכל, כן יכול לחשוב עליה למשקה. ואף דקתני בברייתא דבש בכוורתו אינו אוכל ואינו משקה, ואם חישוב עליו לאכילה מטמא טומאת אוכלין, ואם חישוב עליו לשתיה מטמא טומאת משקין, על כרחך דלאו כפשוטה היא, אלא כדמשני אביי להלן, דאיירי באותן שתי חלות המשוירות לדבורים.

(י) **רשב"ם ד"ה דבש, בתוה"ד**, עד שיקצהו בפירוש למאכל דבורים. והקשו **התוס' בד"ה דבש**, דדבר הראוי לאכילה לא מהני ביה הקצאה. ודוקא אם נפסל מאכילת כלב אינו מקבל טומאה. וכתב **הריטב"א**, דכוונת **הרשב"ם**, דאם הקצהו מתחילתו למאכל הדבורים, באופן שמעולם לא עמד לאכילת אדם, הוי כאותן שתי חלות דאמרינן להלן דאינן אוכל.

(יא) **תוס' ד"ה דבש, בסוה"ד**, עד שיפסל מאכילת כלב. אמנם **הרמב"ם (פ"ב מטומאת אוכלין הי"ד)** כתב, דאוכל שנפסד ואינו ראוי למאכל אדם אינו מקבל טומאה. ומאי דשנינו **בטהרות (פ"ח מ"ו)** דבעינן שיפסל מאכילת כלב, מוקי לה **הרמב"ם (שם הי"ח)** דאיירי באופן שכבר נטמא.

(יב) **גמ', רבא אמר ר' אלעזר היא.** ביאר **הרשב"ם בד"ה רבא**, דרבא לא פליג אשתי חלות, אלא דמשמע ליה דסתם דבש בכל דבש איירי. **ובשיטה מקובצת (לקמן עמוד ב)** כתב בשם **הראב"ד**, דרבא סבר דאף אותן שתי חלות אוכל נינהו.

דף פ ע"ב

(יג) **גמ', דתנן כוורת דבורים הרי היא כקרקע.** כתב **הרשב"ם לעיל (סה:)** **ד"ה כוורת דבורים**, דאיירי במחוברת בקרקע בטיט. **ובתוס' (שם) ד"ה הרי היא** כתבו, דלמאי דמסקינן דטעמיה דר' אליעזר מקרא, איירי בעומדת על גבי יתידות. **והר"ע מברטנורא (שביעית פ"י מ"ז)** כתב, דבעומדת על גבי יתידות, לכולי עלמא אינה כקרקע. ובמחוברת בטיט, לכולי עלמא נחשבת כקרקע. ולא נחלקו אלא בעומדת על גבי קרקע ואינה מחוברת. **ובגליון הגרע"א**

דדוקא לר' מאיר דמחייב אפילו בלוקח פירות מן השוק, אמרינן דאין ביכורים מצוה התלויה בארץ.

(ט) **תוס' ד"ה למעוטי, בתוה"ד**, ובחנם דחק עצמו וכו'. **והרמב"ן** כתב, דדוקא לרבנן ממעטינן מבריך. אבל לר' מאיר למאי דסלקא דעתין השתא דמחייב אפילו בלוקח פירות מן השוק, אף מבריך חייב ולא ממעטינן ליה.

(י) **בא"ד**, ור"ת אומר דההיא דירושלמי משבשתא היא. **והרמב"ן** כתב, דשלושת אבות העולם כאברהם היו, ושפיר יכול לומר ארמי אובד אבי.

(יא) **גמ'**, **הקונה אילן אחד בתוך של חבירו מביא ואינו קורא**. הקשו **התוס' לעיל** (כו.) **ד"ה לא**, הא ר' מאיר אית ליה דקנין פירות כקנין הגוף, ומאי שנא

מהמוכר שדהו לפירות דאמרינן **בגיטין** (מח.) דלמאן דאמר קנין פירות כקנין הגוף מביא וקורא. ותירצו, דשאני מוכר שדהו לפירות דהקרקע קנוי לו לזמן קבוע, אבל הקונה אילן אחד אם ייבש האילן אין לו בקרקע כלום. וביאר

בחיורשי הגר"ח הלוי על הרמב"ם (פ"ב מביכורים ה"ג), דבקונה אילן אחד, אף קנין פירות לית ליה, משום דלית ליה בקרקע כלום ואף זכות יניקה

מהקרקע, אלא דכיון דקנה האילן מחויב ליתן לו מקום האילן והיניקה. ולא דמי למוכר שדהו לפירות דיש לו קנין בקרקע, ומשום הכי למאן דאמר קנין

פירות כקנין הגוף מביא וקורא. וכעין זה כתב **הפני יהושע** (**גיטין** מז:) לתרץ אמאי בקונה אילן אחד לרבנן אינו מביא ביכורים, הא אף למאן דאמר קנין

פירות לאו כקנין הגוף. מכל מקום מביא ואינו קורא. ולהמבואר נחא, דאף קנין פירות לית ליה בקרקע.

דף פא ע"ב

(יב) **גמ'**, **דלמא ר' מאיר באילן אחד ספוקי מספקא ליה**. הקשה **בשו"ת חמדת שלמה** (סימן א), הא מסקינן **בבבא מציעא** (ו.) דכל היכא דנפסק המוציא

מחבירו עליו הראיה, הוי ודאי שלו ואף יכול להקדישו. וכיון דלענין ממון נפסק דמספיקא לא מפקינן מיניה, ולא קנה קרקע, אמאי לענין ביכורים

חיישינן שמא קנה קרקע. ותירץ, דספיקא דדינא הוי כספיקא דתרי ותרי כדכתב **המשנה למלך** (פ"ז משכירות ה"ב), ולא מוקמינן לה אחזקה. ומשום

הכי הכא לא הוי ודאי, ואף דלענין ממון לא מפקינן מיניה, מכל מקום לענין ביכורים איכא ספיקא. **והנתיבות המשפט** (הביאו **החמדת שלמה** בסימן ב)

כתב, דהא דאולינן בתר חזקה הוי סברא בעלמא ולא ילפינן לה מקרא, ורק לענין ממון אזלינן בתרה, אבל לא לענין איסורים. ומאי דיכול להקדישו היינו

משום דלאחר דוכה בדינו מתייאשים הבעלים. אבל בקרקע דלא מהני יאוש, לא אמרינן דהספק כודאי, ושפיר מחייבינן ליה להביא הביכורים. **והקובץ**

שיעורים (אות צו) כתב, דדין "אדמתך" הנאמר לענין ביכורים לא תליא כלל בקנין הממון, וכדחזינן מדברי **רש"י בגיטין** (מז:) **ד"ה מדאורייתא**, דלמאן

דאמר אין קנין לגוי להפקיע מקדושת הארץ, המוכר שדהו לגוי חייב בביכורים, משום דלענין קדושתה הרי היא ברשות הישראל.

(יג) **גמ'**, **וקא מעייל חולין בעזרה**. ביאר **הרשב"ם ד"ה לאו ביכורים**, דדרשינן לה מקרא, ואי נמי הוי רק מדרבנן. וכתב **הרמב"ן**, דאי איסורו רק מדרבנן,

היכי מקשינן "וקא מעייל חולין בעזרה", וכי אתי איסור דרבנן ודחי מצוה דאורייתא. **והתוס' הרא"ש** כתב, דאדרבה, על כרחך דמדרבנן הוא. דאי

דימהו גם לארו וגם לתמר, היה לו לדמותו לאילן אחר שגם מחליף געו וגם עושה פירות כגון אגוז או רימון וכיוצא בהן. ותירץ, דבדווקא דימהו לארו ותמר, משום דלצדיק יש גם את החסרונות של הארו והתמר, והיינו, דכשם שאין געו של התמר מחליף, כך גם אין געו של הצדיק מחליף מיד וצריך להמתין עד שתזרח שמשו של צדיק אחר. וכן בענין הפירות דומה הוא לארו משום דעיקר הפירות של הצדיק הם לעולם הבא, ונחשב כאילו אינו עושה פירות.

דף פא ע"א

(א) **מותני'**, **הקונה שני אילנות וכו'**. כתב **הרשב"ם לעיל** (עא.) **ד"ה הרי זה לא קנה קרקע**, דהאי רישא דלא קנה קרקע, לא אתיא כר' עקיבא דהמוכר בעין יפה מוכר, אלא כרבנן. **והריטב"א** כתב, דעל כרחך אתיא אף כר' עקיבא,

דהא קיימא לן כר' עקיבא דבעין יפה הוא מוכר, ומאידך קיימא לן כמתניתין דקנה שני אילנות אין לו קרקע. והיינו משום, דאף דבעין יפה מוכר, מכל מקום אין שני אילנות ראויים להקרא שדה שיש לומר דמכר לו אף הקרקע.

(ב) **מתני'**, **קנה שלשה קנה קרקע**. כתב **בעליות דרבינו יונה** (**לקמן** פב.), דדוקא היכא דזבן לו אילנות גדולים קנה קרקע. אבל זבן לו נטיעות קטנות

אף דעתידים להגדל, מכל מקום בתר שעת המכירה אזלינן, וכיון שאינם חשובים, אין הקרקע נגררת אחריהם. אבל **הרמב"ם** (פכ"ד ממכירה ה"א) כתב, דאפילו בשלשה קטנים קנה קרקע. וכתב **המגיד משנה** (שם), דאילנות

סתמא משמע בין גדולים ובין קטנים.

(ג) **רשב"ם ד"ה ואינו קורא**, ולא קרינא ביה פרי האדמה אשר נתת לי. העיר **הרש"ש**, דעל כרחך האי "פרי האדמה אשר נתת לי" קאי אפירות ולא

האילן. דהא בגמ' לא מקשי מהאי קרא ארב יהודה דאמר מחייב היה ר' מאיר אפילו בלוקח פירות מן השוק. ועוד, **דהרשב"ם** גופיה **לקמן** (עמוד ב)

ד"ה מאי טעמא, הביא לקרא ד"אשר תביא מארצך".

(ד) **גמ'**, **מחייב היה ר' מאיר אפילו בלוקח פירות מן השוק**. מדברי **הרשב"ם בד"ה מחייב מבואר**, דאיירי בקנאם מן המחובר, וכשביכרו מביא מהם

ביכורים. אמנם **הרשב"א** כתב, דאיירי בלוקח פירות שביכרו מן השוק.

(ה) **גמ'**, **מדקתני משנה יתירא**. כתב **הריטב"א**, דלמאי דמסקינן דליתא לרב יהודה, ור' מאיר לא חייב בלוקח פירות מן השוק, הא דהדר תנא פלוגתייהו

לענין ביכורים, היינו לאשמועינן דאף דאין כל היניקה מקרקעו, מכל מקום יכול לומר האדמה אשר נתת לי.

(ו) **גמ'**, **למעוטי ארמת עכו"ם**. כתב **הרשב"ם ד"ה למעוטי**, דאם יש לעכו"ם קרקע בארץ ישראל וקנה ממנו פירות, אין מביא ביכורים. וכתב **הרמב"ן**,

דלרבנן דסברי דאף הלוקח מישראל אינו מביא וקורא, אתי קרא למעוטי היכא דקנה מעכו"ם שדה עם פירותיה.

(ז) **תוס' ד"ה ממאי**, ואם תאמר והא דתני בסיפא וכו'. **והרשב"א** כתב, דהוי מצי לאקשווי הכי, אלא דעדיפא מינה פריך, דקאמר ר' מאיר להדיא דהיכא

דלא קנה קרקע אינו קורא.

(ח) **תוס' ד"ה ההוא למעוטי חוץ לארץ, בתוה"ד**, ולרשב"א נראה דלא חשיבי ביכורים מצוה התלויה בארץ וכו'. **ובתוס' הרא"ש בשיטה מקובצת** כתב,

קושית הגמ' על החצי הניתן ללוי.

יח) בא"ד, דמאי אין צריך לקיים מצות נתינה. משמע, דבספק גמור צריך לקיים מצות נתינה. והקשה הרש"ש, הא המוציא מחבירו עליו הראיה, ואפילו לענין בכור אמרינן בבבא מציעא (ו.) דמספק פטור מליתנו לכהן. ואמאי צריך ליתן מספק. ובשערי ישר (ש"ה פ"ז) כתב, דשאני תרומות ומעשרות דמלבד הממון כהן שבהם, איכא נמי מצוות נתינה. ומשום הכי, אף דבדין הממון אין לכהן זכות לתובעו דהמוציא מחבירו עליו הראיה, מכל מקום אכתי מצוה רמי עליה, והוי ככל ספק איסורא דאזלינן לחומרא.

יט) גמ', ולא והאמר ר' זירא כל הראוי לבילה. הקשה הריטב"א, דהכא מאי דלא קרינן אינו משום דאינו ראוי לקריאה, אלא משום דמספקא לן אי חייב אי לאו, ולהאי גיסא דמחייב, הרי שפיר הוי בר קריאה. ותירץ, דכיון דסוף סוף אינו יכול לקיים מצות קריאה, הוי כאינו ראוי לקריאה דקריאה מעכבת בו.

גמ', שם. כתב בשיטה מקובצת בשם התוס' הרא"ש, דהאי דמקשינן דאינו ראוי לקריאה וקריאה מעכבת בו, לא קשיא אלא לשינויא דרב אשי לקמן (פב.), דאינו יכול לקרות משום דמיחזי כשקרי. אבל לשינויא דרב משרשיא דאינו קורא משום דחיישינן דלמא אתי לאפקועינהו מתרומות ומעשרות, כיון דרק מחשש בעלמא אינו קורא, לא קרינן ביה אינו ראוי לקריאה.

מדאורייתא אסור, מה יהני מה שיקדישנו, הא אף קדושת בדק הבית אסור בעבודה בפנים. אמנם הרמב"ן כתב, דאף אי איסורו מדאורייתא, רק חולין אסורים אבל בקדושת דמים ליכא איסורא.

יד) גמ', והא בעיא מכלינהו. כתב המאירי, דאף למאן דאמר אכילה לא מעכבא, מכל מקום עיקר מצוותה לאכילה קיימי, ואיך יביא באופן שאינו ראוי לאכילה.

טו) גמ', דמפריש להו. כתב הרש"ש, דמלישנה דגמ' "בשלמא תרומה גדולה יהיב לכהן" נראה, דהישראל המביא הוא יפריש. דאי הכהן המקבל יפריש, אמאי קאמרינן דיהיב לכהן, הא יכול לעכבו לעצמו. והיינו טעמא דלא יתן לכהן והכהן יפריש, משום דאיתא בפאה (פ"ה מ"ח), דאין למכור טבל שלא לצורך. ולדעת ר' יוסי בדמאי (פ"ג מ"ג), דאם מודיעו שרי ליתן לו הטבל במתנה, צריך לומר, דהכא חיישינן שמא הכהן יורה היתר לעצמו מדום דביכורים הם ולא יפריש.

טז) גמ', אלא מעשר ראשון דלוי הוא. הקשה התוס' רי"ד, דיתנהו ללוי, ויחזור הלוי ויתננו לכהן מספק שמא ביכורים הם. ותירץ, דחיישינן שמא הלוי יעכבם לעצמו ויאכלם.

יז) תוס' ד"ה אלא מעשר ראשון, בתוה"ד, דהכא אין הכהן מוחזק יותר מן הלוי. כתב הרש"ש, דאף הלוי אינו מוחזק יותר מן הכהן ויחלוק, ועיקר

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרף היוממי" בעיון!!!

זמני השיעור בדף היוממי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית המדרש "משכן אהרן" שע"י חניכי ישיבת פוניבז' מודיעין עילית ת"ז

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...

יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד ח"כ בפט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 050-4102442 ענין Sbma@kavnaki.net

<http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124>